

УДК336.77:338.43

Костишин Ю. – ст. гр. ФБСМ-1

Житомирський державний технологічний університет

РОЗВИТОК КРЕДИТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Науковий керівник: к.е.н., доцент Новак О. С.

KOSTYSHYN Yu.

Zhytomyr State Technological University

THE DEVELOPMENT OF CREDITING OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

Supervisor: Novak O.

Ключові слова: кредитування, сільськогосподарські підприємства, комерційні банки.
Keywords: crediting, agricultural enterprises, commercial banks.

Сучасні реалії ведення бізнесу, особливо у сфері сільського господарства, викликають глибоке занепокоєння як науковців, так і можновладців та представників самого бізнесу. Глибока економічна криза, високі проценти за банківськими кредитами, брак державних джерел фінансування для фінансової підтримки підприємств сільського господарства призводять до суттєвого скорочення підприємств зазначеної сфери та падіння обсягів їх виробництва. Зокрема, за даними Державної служби статистики України, обсяги продукції сільського господарства на кінець 2015 року зменшились на 11 959,9 млн. грн. або на 5 % у порівнянні з попереднім роком; при цьому спостерігалось падіння обсягів виробництва як продукції рослинництва – на 9 268,9 млн. грн., так і продукції тваринництва – на 2 691 млн. грн. Насторожуючим також є той факт, що протягом усіх років незалежності України обсяги виробництва продукції сільського господарства не досягали показників 1990 року, а найбільші обсяги продукції сільського господарства протягом останніх 5 років, що були зафіксовані у 2014 році склали тільки 92,6 % від показників 1990 року; при цьому обсяги продукції рослинництва становили лише 55,8 % від аналогічного показника у 1990 році.

Зазначені тенденції характеризують ситуацію двояко: з одного боку – галузь сільського господарства перебуває в стані значного занепаду, з іншого – має значний нерозкритий потенціал до відродження та зростання. Однак, якщо таке зростання не відбудеться найближчим часом, то, за умови зростання населення, Україні загрожує продовольча криза та все більша залежність від імпортової продукції.

Основною проблемою, з якою на сьогодні стикаються сільгоспвиробники – це дефіцит фінансових ресурсів. Важкі економічні умови та воєнні дії на території України спричинили дестабілізацію банківської системи, яка проявилася численним закриттям банків, підвищенням вимог до капіталу, що обмежило ресурси для кредитування реального сектора економіки.

За даними інтернет видання “Пропозиція” банківське кредитування забезпечує 25–26% фінансових ресурсів і посідає друге місце після внутрішнього самофінансування у системі фінансової підтримки сільськогосподарських підприємств. За даними НБУ обсяги кредитних коштів, виданих банками України на кінець лютого

2016 року становили майже 842 млрд грн (станом на кінець грудня 2015 року — 787,8 млрд грн), при чому з них лише 50,5 млрд грн (6,0%) — кредитні кошти, надані підприємствам сільського, лісового та рибного господарств (станом на кінець грудня 2015 року — 48,4 млрд грн, або 6,1%). Тобто частка банківських кредитів у сферу сільського господарства знижується. Крім того, за останній рік зафіксовано скорочення частки прострочених кредитів, наданих підприємствам сільського господарства із 3,8 % до 3,6 %, що є свідченням того, що аналіз кредитоспроможності підприємств галузі проводиться на високому рівні. Крім того, працюючи довгий термін у цій сфері, великі підприємства, зважаючи на всі ризики можуть самостійно оцінити свої можливості щодо обслуговування кредиту. Однак, ті підприємства, що тільки виходять на ринок і не мають досвіду діяльності у сільськогосподарській сфері, не мають достатнього обсягу власних коштів та позитивної кредитної історії, мають суттєві обмеження щодо фінансування своєї діяльності за рахунок кредитних коштів.

По-перше, протягом останнього року в Україні закрилося багато банків, які реалізовували кредитні програми у сфері сільського господарства. А також, в цілому скоротився обсяг банківського капіталу для інвестицій в реальний сектор економіки. Крім того, протягом останніх два роки рівень облікової ставки НБУ коливався в межах 30-22 %. Тенденція до зниження облікової ставки НБУ стабілізувалася з 22 квітня 2016 року і встановилася на рівні 19 %. До сьогодні рівень облікової ставки продовжував знижуватись, і з 28.10. 2016 р. по 03.03.2017 р. тримається на рівні 14 %. Однак між застосуванням інструменту грошово-кредитної політики і початком розширення банківського кредитування існує певний часовий лаг. Тому суттєвого розширення обсягів кредитних портфелів банків поки не спостерігається. Також варто зазначити, що процентна ставка за кредитами в сільське господарство, як правило перевищує процентні ставки за кредитами в інші галузі народного господарства. Зокрема за даними НБУ, за грудень 2015 року розмір ставки кредиту для суб'єктів сільського господарства становив 20,2%, що вище порівняно з середньою ставкою за галузями економіки (17,7%), промисловістю (17,1) та торгівлею (18,4%).

По-друге, аналіз кредитних програм банків України на кінець 2016 р. свідчить про те, що більшість банків надають кредити у сферу сільського господарства для поповнення обігових коштів. Як правило, це короткострокові кредити до 1 року, під 26 – 34 % річних (залежно від програми) на суми до 500 тис. грн. - 1 млн. грн. Крім процентної ставки більшість банків стягують разову комісію (1 %) та щомісячну (0,5 – 1 %), що значно здорожчує вартість кредиту, зокрема 1% щомісячної комісії дорівнює 12 % річних, що в результаті призводить до вартості кредиту в межах 38 – 46 % річних.

По-третє, відсутність позитивної кредитної історії для новостворених підприємств суттєво знижує рівень їх кредитоспроможності. Тому, в сучасних складних економічних умовах необхідно приймати заходи щодо державного стимулювання вкладення коштів в сферу сільського господарства, а також розвивати альтернативні банківському кредитуванню методи залучення коштів, зокрема застосування авалування аграрних розписок та векселів. Такі методи стимулюватимуть поповнення обігових коштів. Для оновлення основних засобів варто використовувати лізингове кредитування та спеціальні державні програми з компенсацією процентної ставки (чи її частини). Зазначені програми варто реалізовувати із компенсацією державою процентної ставки не позичальнику (сільгоспідприємству), а безпосередньо кредиторю, що в умовах затримки відшкодування не впливатиме на кредитоспроможність сільгоспідприємства, а відобразатиметься як зобов'язання держави перед банком.